

STĀSTS:	Melnais auns
VALSTS:	Horvātija
VECUMS:	6-9
MATERIĀLI:	Dators Tāfele Baltas papīra lapas Pildspalvas Krāsas
MĀCĪBU MĒRĶI:	Izskaidrojiet stāsta jēgu un tajā paustās vērtības Ilustrējiet stāstu. Dramatizējiet stāstu.
METODES:	Klausīšanās Radošā rakstīšana Zīmēšana
AUTORI:	“Josipa Pupačiča” pamatskola

Stāsts

Melnais auns

Kad vasaras karstums dedzina zemi un klintis, bet uz sausās zemes nekas neizaug, visi dodas pie Cetinas upes. Pat viskarstākajos periodos zeme pie Cetinas ir zaļa, un visu, ko cilvēki ir iestādījuši, iespējams pastāvīgi aplaistīt. Liellopi padzeras un atvēsinās pie upes, un pēcpusdienā, kad liellopi ir pabaroti un atpūšas, un svelme samazinās, tieši tajā laikā bērni mācās peldēt. Vectēvi viņus piesien ar virvi pie tuvākā koka, tā, lai straume tos neaiznestu, un mazpamazām katrs bērns apgūst priecīgo peldēšanas prasmi.

Pie upes vajadzētu atnākt rītausmā, pirms iestājas karstums. Tiklīdz kā saule paceļas augstu debesīs, ir daudz grūtāk strādāt pie ūdens. Ikviens gaida, kad noskanēs baznīcas zvanu skaņas, ko nevar dzirdēt no ciema baznīcas, (jo lauks atrodas pārāk dziļi kanjonā), bet no baznīcas otrā pusē, kur kanjons ir lēzenāks un baznīca atrodas uz augstas klints virs Studencas¹, tā ka tās var dzirdēt no ikvienas puses. Šīs skaņas iezīmē dienas vissvarīgāko daļu. Vīri pārtrauc rakt, un sievietes mitējas vākt ābolus un ķiršus, un visi saliek kopā rokas un ātri noskaista savas lūgšanas.

Smagā zvanu duna, it kā cilvēkiem tieši virs galvas, pēkšņi iezīmē dienas vidu. Visas pārējās skaņas apklust, un tikai šī smagā dunoņa piepilda kanjonu un lauku.

Tieši tajā brīdī cilvēkiem nāktos apsēsties pie koka bluķa, noskaidrot lūgšanas un sākt pusdienot. Visi to zina, un nevienam nevajadzētu rīkoties savādāk. Pat bērni zina, ka ir bīstami rīkoties savādāk. Tomēr neviens nezina, kāpēc tieši tā ir jādara - tas ir kaut kas tāds, kas nekad netiek apspriests, un vienalga visi jūt, ka aiz tā visa slēpjas kāds nopietns stāsts.

Bērnu vidū vienmēr ir bijuši un vienmēr būs daži nepaklausīgie. Un tā tas bija arī mūsu stāstā. Mazais Josips darīja tikai to, ko pats gribēja. Un šoreiz viņš ne tikai nespēja apsēsties un noskaidrot lūgšanas, bet gāja taisni lejā pie upes, kamēr zvans joprojām pildīja padebešus ar savu bargajām skaņām. Nonācis pie upes, viņš atcerējās savas mātes vārdus, kura vienmēr atgādināja, lai viņš sakarsis neiet uz upi, jo viņam kājā varētu iemesties krampis un viņu noslīktu. Tomēr teiktais viņam šķita kā pasaciņa pirms gulēt iešanas, un tieši šobrīd viņš mēģināja atdzēsēties, tāpēc arī atteicās ieklausīties mātes padomā.

Viņš spēra soli atspirdzinošajā, ledus aukstajā ūdenī un sāka izgērbties, jau pieņēmis lēmumu nopeldēties. Viņš nolēma peldēt lejup pa straumi. Pacēlis rokas un aizsedzot acis no saules, viņš pārbaudīja, cik tālu viņam būs jāpeld. Un kāds gan skats viņam pavērās - milzīgs melns auns Cetinas vidū, kurš ar savu ķermeni ir aizsprostojis visu upi, dusmīgi skatās tieši uz zēnu. Tā acis, melnas kā nakts, mirgo virs ūdens šajā spilgtajā, karstajā vasaras dienā. Tā ragi ir lieli, melni un savijušies kā divi trekni kūkumi. Tā vilna mirgo no ūdens pilieniem, kas no Cetinas krāces šķīst uz visām pusēm. Auns gulēja un skatījās uz zēnu, toties zēns, būdams ārkārtīgi nobijies, nebija pat spējīgs pasaukt savu tēvu, māti vai savu vecāko brāli, it kā būtu pilnībā zaudējis valodu. Viņš nespēja ne domāt, ne pakustēties. Auns turpināja gulēt, raugoties uz viņu ar savām šausmīgajām, ugunīgajām acīm. Ar niecīgu saprāta daļiņu, kas zēnam vēl bija palikusi, viņš atcerējās pie kamīna dzirdēto stāstu. Viņam tas nebūtu bijis jādzird, jo viņam jau sen bija jāguļ, taču Josips, plaši pazīstams ar saviem nedarbiem, tikai izlikās aizmidzis. Un tieši tobrīd viņš bija dzirdējis šausminošo leģendu:

- "Tam, kurš pusdienlaikā ierauga melnu aunu, vajadzētu skrienot to apsteigt, nokļūt mājās un neatstāt mājas veselas trīs dienas un nakts. Pretējā gadījumā viņš nepaliks starp dzīvajiem! ”

Turklāt viņš atcerējās ļaudis runājam, ka aunu redzējušais vai nu sajuks prātā, vai pat nomirs. Un no tiem, kas to līdz šim bija aunu redzējuši, tikai viens spēja atgriezties mājās. Visus citus straume bija nonesusi līdz "Lielajai krācei", kur viņu ķermeni arī tika atrasti.

¹Ciemata atsevišķa daļa

Tiklīdz viņa kājas no jauna atguva spēju kustēties, Josips steidzās uz pļavu pie sava zirga un skubināja to rikšot augšā kalnā. Viņš lika tam rikšot, kamēr pats kļiedza aiz bailēm, nemaz neuzdrošinoties paskatīties atpakaļ, lai redzētu, vai auns viņam seko. Viņš zināja - ja viņš vēlreiz ieskatīsies aunam acīs, tad tas būs pēdējais mirklis viņa dzīvē. Zirgs brāzās kā vējš šajā karstajā vasaras dienā, slapjš un uz savu spēku izsīkuma robežas, bet Josips bija kā ledū sastindzis no nežēlīgām bailēm. Viņš gluži vai sastinga, iedomājoties vien par aunu, kurš ir neizbēgami viņam blakus. Nu jau lielākais kalns bija pārvarēts, un tuvojās mājas. Kādam vecam vīram, kurš atgriezās mājās no upes malas, tas bija gluži neparasts skats - vērot jātnieku, kurš brāžas kā vējš.

Traditional Children's Stories For a Common Future

Uz zirga viņš redzēja mazu neapģērbtu zēnu, gluži zilu aiz bailēm, kurš kļiedza un steidzināja zirgu. Vecais vīrs sabijās, domādams, ka uz ciemu brāžas pats nelabais. Viņš nolēma apturēt pašu nelabo, nostādamiem putekļainā ceļa vidū un paceldams gaisā rokas, vienā rokā turot nūju, bet otru izmantodams, lai pārmetu krusta zīmi, tādējādi lūdzot Dieva palīdzību. Vecais vīrs skaļi kļiedza, cenšoties nobiedēt jebko, kas varēja atrasties putekļos aiz rikšojošā zirga. Pēkšņi viņš atkal iekļiedzās, bet zirgs, jau gluži apracis, rikšoja vēl ātrāk, jūtot, ka viņa stallis ir tepat tuvu, un ka viņa ciešanas nupat būs beigušās. Zirga aulekši bija sadzirdami krietni agrāk, pirms zirgs bija sasniedzis stalli, tāpēc Josipa tēvocis nolēma pārliecināties, no kurienes īsti nāk tāds troksnis. Un kāds viņam bija pārsteigums! Pirmoreiz uzmetot acis, viņš arī nodomāja, ka tuvojas pats nelabais, bet ieskatoties rūpīgāk, viņš ieraudzīja rikšojam zirgu un tā mugurā savu brāļadēlu. Vēlēdami apturēt zirgu, viņš sauca zēna vārdu, bet zirgs sabijās, neparko negribēja apstāties un turpināja rikšot uz savu stalli. Un tieši šajā brīdī tēvocis pa īstam nobijās, jo viņš atcerējās, ka staļļa durvis ir pārāk zemas, lai Josips varētu caur tām iejāt, tāpēc viņš norāva viņu no pilnos auļos rikšojošā zirga muguras, tādā veidā izglābjot savu brāļadēlu no drošas nāves. Ja viņš kaut brīdi būtu vilcinājies, Josips nebūtu glābjams.

Un tādā veidā Josipa tēvocis viņu izglāba. Josips atteicās iziet no mājas trīs dienas un trīs naktis. Kopš šīs dienas viņš vienmēr klausīja pieaugušos un nekad vairs neapšaubīja viņu teikto. Tagad viņš zināja, kāpēc cilvēkiem ir nepieciešams sēdēt ēnā apkārt koka blūķim un skaitīt lūgšanas tajā brīdī, kad baznīcas zvans ieskandina pusdienlaiku, bet nekādā ziņā nedrīkst iet uz upi peldēties.

AKTIVITĀTE

Stāstītājs (koordinators) lasa stāstu, vienlaikus parādot attēlus un ilustrācijas par melno aunu un Cetinas upi, izmantojot *Powerpoint* (vai kādu citu digitālo rīku). Pēc lasījuma bērni diskutē par stāstu, par ētikas un morāles jautājumiem.

Pašrefleksijas jautājumi:

- Kā jūs raksturotu Josipu? Vai viņš vienmēr ieklausās citu padomos?
- Vai jūs vienmēr klausāt citu cilvēku padomus un ievērojat noteikumus?
- Vai jūs ievērojat noteikumus, tos neapšaubot?
- Vai Josips ticēja Dievam?
- Kāpēc viņš, dzirdot baznīcas zvanus, nenoskaitīja lūgšanu?
- Vai viņš baidījās no Dieva soda?
- Vai jums būtu bail, ja jūs neņemtu vērā zvanu skaņas?
- Vai Josips paēda pusdienas? Kādēļ? Kurp viņš devās?
- Vai viņš atcerējās savas mātes vārdus par upi? Par ko māte viņu brīdināja?
- Ko viņš ieraudzīja upē? Vai viņš bija nobijies? Vai jūs būtu nobijies?
- Vai mēs rīkojamies saprātīgi, kad esam nobijušies no kaut kā vai kāda?
- Vai ir tādas situācijas, kad ir labāk sabīties?
- Vai tas var ļoti beigties, ja mēs dažreiz neuzklausām padomus vai noteikumus?
- Kā viņš aizbēga no auna? Vai viņš skatījās atpakaļ?
- Kas izglāba viņa dzīvību no drošas nāves?
- Vai viņš sāka ticēt stāstiem?
- Vai Josips sāka klausīt vecāku padomus?
- Kā tu rīkotos, ja tu būtu Josips? Kā tu reaģētu?

AKTIVITĀTE

Prāta vētra (tēma: auns)

Sadaliet bērnus grupās pa 3 līdz 5, bērni uzraksta savas idejas uz papīra.

Auns nāk pie Cetinas upes tieši tajā laikā, kad baznīcā iezvana pusdienlaiku un jūs dzirdat zvanu skaņas...

Kādas neparastas spējas piemīt aunam?

Kā viņš izklausās?

Kur viņš dzīvo?

Kur viņš aiznes noķertos bērnus?

Kā izskatās viņa ganāmpulks?

No kurienes viņš ir guvis savas neparastās spējas?

AKTIVITĀTE

Būsim radoši!

Bērni var izvēlēties vienu no šiem uzdevumiem:

- Uzrakstiet stāstu ar atšķirīgām beigām. Kas notiktu, ja Josips nebūtu baidījies?
- Uzrakstiet to pašu stāstu, bet tagad jūs esat tā galvenais varonis. Kā jūs rīkotos?

Nolasiet to klases priekšā.

AKTIVITĀTE

- Uzzīmējiet skatus par stāsta tēmu. Aprakstiet tos klases priekšā.
- Sastādiet mīklu. (iespējamais risinājums: melnais auns, jērs, bailes).